

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

**ЗМІСТ
ТА СПЕЦИФІКА СУЧАСНОГО
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВСТУПУ У ВНЗ**

Матеріали
VIII міжрегіонального
семінару

26 квітня 2013 року

Київ 2013

Зміст та специфіка сучасного науково-методичного забезпечення вступу у ВНЗ: Матеріали VIII Міжрегіонального семінару м. Київ, 26 квітня 2013 р., Національний авіаційний університет. – К. НАУ, 2013. – 192 с.

До збірника увійшли матеріали доповідей VIII міжрегіонального семінару «Зміст та специфіка сучасного науково-методичного забезпечення вступу у ВНЗ», в яких висвітлено актуальні проблеми вищої та середньої школи та підготовки старшокласників до вступу у ВНЗ. Пропонуються нові наукові підходи та методика їх впровадження в навчальний процес, що дозволяє ефективно підготувати учнів до загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень (ЗНО), оцінити рівень їх навчальних досягнень та ступінь підготовки випускників ЗНЗ до подальшого навчання у ВНЗ. Відображено реальний науковий досвід, подано рекомендації щодо вдосконалення методики та методологічних підходів при підготовці до вступу у ВНЗ.

Рекомендовано викладачам загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів, які працюють в системі неперервної освіти «загальноосвітня школа – доуніверситетська підготовка – вища школа».

Редакційна колегія: Н. П. Муранова – канд. пед. наук, доц., завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ (головний редактор).

С. І. Черіпко – начальник навчально-методичного відділу ІДП НАУ (відповідальний секретар).

В. С. Тирасюк – канд. фіз.-мат. наук, старший викладач кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ;

Г. І. Матвієвська – канд. фіз.-мат. наук, доц. кафедри базових і спеціальних дисциплін НАУ.

Рекомендовано до друку науково-методично-редакційною радою Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (протокол №2 від 25.03.2013р.)

ПРОБЛЕМА ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЗАВДАНЬ ОСВІТИ

Стаття присвячена аналізу вимог сучасної освіти та проблемі вдосконалення зовнішнього незалежного тестування з предмету «Історія України» відповідно до цих вимог в контексті переваг та недоліків цієї системи оцінювання знань абітурієнта.

У роботі наголошується на необхідності пристосування загальнонаціонального зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) до необхідності формування творчих та аналітичних здібностей того, хто навчається, а також застосуванні міждисциплінарних підходів у формулюванні тестових завдань з історії України.

Ключові слова: аналітичні здібності, дидактичний підхід, міждисциплінарний підхід, творчі здібності.

В сучасних умовах зростання професійної мобільності, ускладнення вимог суспільства до адаптації людини в мінливому середовищі як запоруки її успішності, виникають нові завдання перед освітою, в тому числі й історичною. На думку українського дослідника С. Терно, в сучасних умовах перед освітою стоїть завдання передовсім розвитку аналітичних здібностей того, хто навчається, вміння обробляти інформацію та використовувати її у власних інтересах [5, 9]. На думку дослідника, недоліком такого підходу до розвитку освіти, що передбачає передовсім розвиток аналітичних здібностей учня та применшує значення конкретних знань, фактографічного матеріалу, є збідніння її змісту. Водночас, перевагою цього шляху є розвиток уміння учня знаходити інформацію, якої він не знає, однак потребує у поточний момент. Україна ж успадкувала від радянської доби накопичувальну («банківську») модель, що базується на дидактичному підході, практично односторонньому зв'язку між тим, хто навчає і тим, хто навчається [5, 10]. Перевагою такої моделі є розвиток ерудиції учня, водночас, у нього формується схильність до виключної орієнтації на зовнішні авторитети, брак самостійності мислення, догматизм. Як відзначає

британський мислитель Д. С. Міл, навіть істинна думка, що сприймається неосмислено та догматично, без співставлення з іншою, втрачає свій сенс та цінність [3, 14-18]. В результаті, людина, що мислить догматично, може розчаруватися при розходженні її уявлень з реальністю, втратити ціннісні орієнтири, впасти в релятивізм. Через втрату ціннісних та моральних орієнтирів в багатьох індивідів, суспільство опановує соціальна аномія – процес занепаду та дезінтеграції суспільства [7, 8]. Таким чином, пріоритетом системи освіти має стати розвивальне навчання, що базується на творчих завданнях, ставить на меті розширення спектру можливостей учня у подальшому самостійному житті. Творче завдання має включати в себе і елемент міждисциплінарності – вміння учня орієнтуватися на власні знання, набуті через вивчення інших дисциплін.

Зовнішнє незалежне оцінювання в сьогodнішніх українських реаліях є впливовим чинником освітнього процесу. На думку таких авторів, як В. та Л. Дудка [2, 14-19], С. Терно [5, 9-13], перевагами ЗНО є усунення суб'єктивізму при оцінюванні з боку викладачів та у відповідях абітурієнтів, часткове уникання упередженості у трактуванні спірних питань в історичній науці, впровадження єдиного стандарту у вивченні історичних дисциплін, обмеження можливостей корупції при вступі у ВНЗ. До недоліків ЗНО з історії України можна віднести вимогу передовсім до знання фактів, що вимагає передовсім «банківського» підходу до накопичування знань, складність у визначенні мотивації студента до навчання, брак можливостей виявлення творчих здібностей абітурієнта. Водночас, на думку вищезазначених авторів, ці недоліки можна поступово усунути або мінімізувати. За Л. Тесленко [6], проблема визначення мотивації студента компенсується через коефіцієнти, які підвищують вагу результатів тестування за профільним предметом при вступі у вищий навчальний заклад.

Як відзначає О. Святокум, основним завданням зовнішнього незалежного оцінювання з історії України, що наблизить його до виконання завдань сучасної освіти, є «формування здатність розв'язувати проблеми, пов'язані з різноманітними ситуаціями, предметними і міжпредметними або близькими до реального життя» [4, 13]. На думку дослідниці, позитивна тенденція сучасного розвитку ЗНО з історії України полягає у поступовому скоро-

ченні кількості завдань репродуктивного характеру, збільшенні завдань, спрямованих на виявлення рівня розуміння і осмислення основних елементів змісту, здатність застосовувати набуті знання [4, 17]. До таких завдань належить, зокрема, застосування карто-схем, що поєднує знання як з історії, так і з географії.

Специфічного підходу потребують і завдання на встановлення хронологічної послідовності подій. Як відзначає В. Власов, «хронологічна компетентність є найбільш специфічною, оскільки для жодного іншого предмета її формування не передбачене» [1, 8]. Так само, ці завдання містять лише вимогу до запам'ятовування абітурієнтом дат без осмислення пов'язаності подій між собою. Задля уникання таких недоліків, на думку автора статті, необхідно ставити питання таким чином, аби події, які необхідно було б розташувати у правильному порядку, були пов'язані одна з одною. Питання може бути сформульоване таким чином:

Установіть хронологічну послідовність суспільно-політичних подій в Російській імперії в другій половині XIX ст.:

А Підписання імператором Олександром II Емського указу про повну заборону використання української мови

Б Видання у Санкт-Петербурзі журналу «Основа» українською та російською мовами

В Відкриття в Києві Південно-Західного відділу Російського географічного товариства

Г Видання міністром внутрішніх справ П. Валувєвим циркуляру про обмеження видання книг українською мовою¹.

На думку автора, дане питання охоплює взаємно пов'язані події, що включені у контекст процесу боротьби української інтелігенції за відновлення прав української мови, культури, громадських об'єднань та протидії російського уряду цим крокам.

Також, з метою розвитку творчих здібностей абітурієнтів на основі системи ЗНО можливе поєднання дидактичних методів з творчими під час підготовчих занять. Прикладом цього може бути завдання для слухачів самостійно скласти тестові питання за зразком питань ЗНО.

¹ Примітка автора: за основу взято питання №55 Зошиту №7 зовнішнього незалежного оцінювання з історії України 2011 р.

Таким чином, система ЗНО виправдовує себе в умовах сучасного розвитку освіти в Україні, а її недоліки можуть бути виправдані шляхом поступового вдосконалення. Такі вдосконалення мають відповідати основним завданням сучасної освіти, а саме: розвитку творчих та аналітичних здібностей та міждисциплінарності. Такі вдосконалення можуть виявлятися зокрема у формулюванні завдань на хронологічну послідовність на основі логічного зв'язку між подіями, перебуванні цих подій в контексті єдиного процесу. Так само, під час підготовчих занять можливо формулювати завдання таким чином, аби це розвивало творчі здібності абітурієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власов В. Як перевірити та оцінити історичну компетентність учнів (до концепції контрольних робіт Державної підсумкової атестації з історії України) / В. Власов // Історія в школах України. – 2010. – №4. – С. 3–17.
2. Дудка В. Тест ЗНО з історії України: методологічні проблеми та типологія тестових матеріалів / В. Дудка, Л. Дудка // Історія в школах України. – 2010. – №2. – С. 14–19.
3. Міл Д. С. Про Свободу / Д. С. Міл // Д. С. Міл Про Свободу. – К.: Основи, 2001. – С. 11–128.
4. Святокум О. Ми підемо в майбутнє, озираючись на минуле: чого вчить досвід проведення зовнішнього незалежного оцінювання з історії України / О. Святокум // Історія в школах України. – 2011. – №4. – С. 13–18.
5. Терно С. Актуальні проблеми зовнішнього незалежного оцінювання та сучасної тестології / С. Терно // Історія в школах України. – 2009. – №4. – С. 9–13.
6. Тесленко Л. Зовнішнє незалежне тестування: недоліки та переваги – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.osvita.ua/test/test_article/2010.
7. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Конспект. Випуск 2. – Львів: Кальварія, 1996. – 80 с.